

POŠKODBE PRI DELU

mag. Milan Srna, univ. dipl. inž.

IZVLEČEK

Delodajalec ima dolžnost, da prijavi poškodbe pri delu, ki so se zgodile delavcem med opravljanjem dela, na službeni poti ter na poti na in z dela. Poškodbo je treba prijaviti, če je delavec zaradi nje odsoten z dela najmanj en dan. Avtor opredeljuje še, kaj je pasivno zavarovanje, poškodba, nastala v zvezi z uveljavljanjem zdravstvenega varstva, težja poškodba pri delu, raziskava vzrokov in povrnitev škode.

ABSTRACT

The employer has to report the accident of the workers, which happened at work, during business trips, and while travelling to/ from work. The accident has to be reported if the resulting absence from work is at least one day. The author defines also the terms such as passive insurance, injury caused by enforcement of health insurance, serious injury at work, investigation of causes and reimbursement of damage.

Delodajalci morajo prijaviti poškodbe pri delu, ki so se zgodile delavcem med opravljanjem dela, na službeni poti ter na poti na delo in z dela. Poškodbo je treba prijaviti, če je delavec zaradi nje odsoten z dela najmanj en dan. Prijava poškodbe od delodajalca in potrditev pri zdravniku je potrebna za uveljavljanje pravic upravičencev in za druge predpisane namene, kot je statistična obdelava, itd.

Opredelitev poškodbe pri delu

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/06) v 63. in 64. členu določa, da se za poškodbo pri delu šteje:

- poškodba, ki je posledica neposrednega in kratkotrajnega mehničnega, fizikalnega ali kemičnega učinka, ter poškodba, ki je posledica hitre spremembe položaja telesa, nenadne obremenitve telesa ali drugih sprememb fiziološkega stanja organizma, če je takšna poškodba v vzročni zvezi z opravljanjem dela ali dejavnosti, na podlagi katere je poškodovanec zavarovan,
- poškodba, ki jo utrpí zavarovanec na redni (običajni) poti od stanovanja do delovnega mesta ali nazaj, na službeni poti ali na poti, da nastopi delo,
- obolenje, ki je neposredna in izključna posledica nesrečnega naključja ali višje sile med opravljanjem dela oziroma dejavnosti, na podlagi katere je obboleli zavarovan.

Za poškodbo pri delu se šteje tudi poškodba, ki jo utrpíjo:

- dijaki in študenti pri praktičnem pouku, pri opravljanju proizvodnega dela oziroma delovne prakse in na strokovnih ekskurzijah,

- otroci in mladostniki z motnjami v telesnem in duševnem razvoju pri praktičnem pouku v podjetjih za usposabljanje ali na obveznem praktičnem delu,
- osebe, ki so po končanem šolanju na prostovoljni praksi, ne glede na to, ali zanjo prejema nagrado,
- osebe, ki so uveljavile izvzem¹ iz zavarovanja,
- vojaški invalidi, civilni invalidi vojne in druge invalidne osebe na poklicni rehabilitaciji oziroma usposabljanju pri praktičnih delih in vajah,
- dijaki ter študenti na dodiplomskem in podiplomskem študiju pri opravljanju dela prek pooblaščenih študentskih servisov,
- osebe na prestajanju kazni zapora, ki niso obvezno zavarovane po zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ter mladoletniki, proti katerim se izvršuje vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom, pri delu, poklicnem izobraževanju in pri opravljanju dovoljenih dejavnosti,
- oseba, ki opravlja pridobitno oziroma poklicno dejavnost in je vpisana v razvid samostojnih podjetnikov posameznikov oziroma drug predpisan register, pa ni zavarovana po 15. členu² zakona o pokojninskem

¹ 18. člen zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Izvzem iz zavarovanja) Samozaposleni ali kmet lahko uveljavi pri zavodu izvzem iz obveznega zavarovanja, če mesečna osnova za obračun davka iz dejavnosti, ki jo opravlja, ne dosega polovice zneska minimalne plače v obdobju zadnjih šestih mesecev pred uveljavitvijo izvzema iz zavarovanja. Upokojenec, ki je dopolnil 63 let starosti (moški) oziroma 61 let starosti (ženska) lahko uveljavi pri zavodu izvzem iz zavarovanja, tudi če presega omejitve, vendar:

– ne opravlja dejavnosti z osebnim delom, ker ima zaposlenega vsaj enega delavca za opravljanje te dejavnosti;
 – je do uveljavitve pravice najmanj 6 mesecev opravljal isto dejavnost v enakem obsegu, vendar je bil zavarovan na podlagi delovnega razmerja.
² Obvezno se zavarujejo osebe, ki kot svoj edini ali glavni poklic v Republiki Sloveniji:

in invalidskem zavarovanju, je obvezno zavarovana za invalidnost, telesno okvaro ali smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni pri opravljanju navedene dejavnosti.

Zavarovanec, ki v okviru kakšnega drugega pravnega razmerja opravlja delo za plačilo, je pri opravljanju tega dela obvezno zavarovan za invalidnost, telesno okvaro ali smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni.

Oseba, ki opravlja kmetijsko dejavnost, pa ni zavarovana po 16. , 26. in 34. členu³ zakona o pokojninskem in

- kot samostojni podjetniki posamezniki po zakonu o gospodarskih družbah opravljajo pridobitno dejavnost, vključno s fizičnimi osebam, ki se štejejo za obrtnike ali zasebne trgovce v skladu z zakonodajo, veljavno pred uveljavitvijo zakona o gospodarskih družbah,
- z osebnim delom samostojno opravljajo umetniško ali kakšno drugo kulturno dejavnost ali dejavnost na področju medijev in so skladno z zakonom vpisane v register samostojnih dejavnosti, če je tak register predpisan,
- opravljajo samostojno dejavnost s področja zdravstva ali socialne varnosti: zdravstveno, klinično ali specialistično psihološko dejavnost, zasebno veterinarsko dejavnost ali drugo zasebno dejavnost s področja zdravstva, socialne varnosti ali farmacije, v skladu z zakonom,
- opravljajo duhovniško oziroma drugo versko službo,
- opravljajo odvetniško ali notarsko dejavnost v skladu z zakonom,
- samostojno opravljajo drugo dovoljeno dejavnost.

Obvezno se zavarujejo poslovodne osebe in družbeniki, katerih osnova za obračun dohodnine dosega najmanj znesek minimalne plače, če niso obvezno zavarovani na drugi podlagi.

³ Kmetije

Kmetije in člani kmečkih gospodarstev ter druge osebe, ki v Republiki Sloveniji samostojno opravljajo kmetijsko dejavnost kot edini ali glavni poklic, se obvezno zavarujejo, če ob vložitvi prijave v zavarovanje:

- niso mlajši od 15 let in imajo zdravstveno sposobnost za opravljanje kmetijske dejavnosti, ki jo ugotavlja služba medicine dela, in
- na zavarovanega člana dosega najmanj tolikšen katastrski dohodek ali drug dohodek kmečkega gospodarstva, ki ustreza znesku minimalne plače.

Kot kmečko gospodarstvo se šteje življenjska skupnost, skupna proizvodnja in poraba prihodkov vseh članov kmečkega gospodarstva, ne glede na sorodstvene vezi, pod pogojem, da se

invalidskem zavarovanju, se lahko zavaruje za invalidnost, telesno okvaro ali smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni pri opravljanju kmetijske dejavnosti.

Posebni primeri zavarovanja za primer organizirane aktivnosti

Osebe, ki niso zavarovane na drugi podlagi, so obvezno zavarovane za invalidnost, telesno okvaro ali smrt kot posledico poškodbe pri delu, ko:

- sodelujejo pri organiziranih delovnih akcijah, pri reševalnih akcijah ali pri zaščiti in reševanju ob naravnih in drugih nesrečah,
- kot udeleženci mladinskih taborov v državi sodelujejo pri opravljanju del oziroma nalog na mladinskem taboru,
- opravljajo naloge vojaške službe ali nadomestne civilne službe, civilne zaščite, službe za opazovanje in obveščanje, splošnih reševalnih služb ali enot za zveze ter pri usposabljanju za obrambo in zaščito,
- pomagajo policiji in pooblaščenim uradnim osebam državnih organov pri izpolnjevanju nalog s področja varstva ustavne ureditve, osebne varnosti občanov in varnosti premoženja, vzdrževanja javnega reda in miru, pri preprečevanju in odkrivanju kaznivih dejanj ter pri odkrivanju in prijemanju storilcev in pri varovanju pred kršitvami nedotakljivosti državne meje,
- opravljajo naloge policije kot osebe v rezervnem sestavu policije,
- opravljajo na poziv državnih in drugih pooblaščenih organov javno in drugo družbeno funkcijo ali državljansko dolžnost,
- kot športniki ali šahisti, trenerji ali organizatorji v okviru organizirane športne ali šahovske dejavnosti sodelujejo pri športnih ali šahovskih akcijah,
- kot člani operativnih sestavov prostovoljnih gasilskih organizacij opravljajo naloge pri gašenju požarov, zaščiti in reševanju pri drugih nesrečah, pri usposabljanju, zavarovanju na požarno nevarnih mestih in pri javnih prireditvah, naloge pri javnih nastopih in demonstracijah s prikazovanjem demonstrativnih vaj ter pri poučevanju ljudi o požarni varnosti,

najmanj en član gospodarstva ukvarja s kmetijstvom kot edino ali glavno dejavnostjo. Kot drugi dohodki kmečkega gospodarstva se štejejo prihodki, od katerih se plačuje davek iz kmetijske dejavnosti, ter prihodki iz drugih dejavnosti, kot so prihodki iz perutninarstva, živinoreje, čebelarstva, ribištva in drugih kmetijskih dejavnosti.

- kot člani gorske reševalne službe ali potapljači opravljajo naloge reševanja življenj ali odvrnitve oziroma preprečitve nevarnosti, ki neposredno ogrožajo življenja ali premoženje oziroma se organizirano usposabljaajo za navedene naloge.

Pasivno zavarovanje

Osebe, ki so bile obvezno zavarovane, so zavarovane za invalidnost in telesno okvaro, kot posledico bolezni ali poškodbe izven dela, še po prenehanju delovnega razmerja oziroma lastnosti, na podlagi katere so bile obvezno zavarovane, če ob nastanku invalidnosti ali telesne okvare izpolnjujejo pogoje pokojninske dobe za pridobitev pravic ali so uživalci starostne ali invalidske pokojnine.

Poškodba, nastala v zvezi z uveljavljanjem zdravstvenega varstva

Za poškodbo pri delu se po zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju šteje tudi poškodba, ki jo utрпи zavarovanec v zvezi z uveljavljanjem pravice do zdravstvenega varstva, če nastane:

- na redni poti od stanovanja oziroma delovnega mesta do kraja zdravniškega pregleda ali ob vrnitvi, ali pa med prebivanjem v kraju, kjer je pregled, če je zavarovanca poklical na pregled pristojni zdravnik, konzilij zdravnikov ali invalidska komisija zavoda, ali če ni bil napoten, pa je iskal potrebno nujno zdravniško pomoč,
- na redni poti od stanovanja oziroma delovnega mesta do zdravstvene organizacije, kamor je bil zavarovanec napoten na zdravljenje, ali pri vrnitvi ali pa med prebivanjem v zdravstveni organizaciji, v kateri se zdravi, pri čemer je z zdravljenjem mišljena tudi medicinska rehabilitacija,
- na redni poti od stanovanja oziroma delovnega mesta do kraja pregleda ali zdravljenja ali pri vrnitvi, kadar je pristojni zdravnik, konzilij zdravnikov ali invalidska komisija zavoda določil zavarovanca, naj spremlja bolnika, ki ga je poslal na zdravniški pregled ali na zdravljenje v drug kraj, ali pa med prebivanjem v tistem kraju, če pride do poškodbe v neposredni zvezi s spremljanjem bolnika,
- na redni poti od stanovanja oziroma delovnega mesta, ali od kraja, v

katerem je bil zavarovanec na pregledu ali zdravljenju, do zavoda ali organizacije, kjer naj zavarovanec dobi proteze ali druge ortopedske pripomočke, ki mu jih je predpisal pristojni zdravnik, ali ob vrnitvi, kakor tudi tisti čas, ko se mudi v teh zavodih ali organizacijah.

Težja poškodba pri delu

Navodilo o načinu prijavljanja in raziskovanja nezgod pri delu (Uradni list SRS, št. 9/78) določa *definicijo težje poškodbe pri delu*. Tako je težja poškodba pri delu takrat, ko se je delavec pri opravljanju svojega dela ali delovne naloge tako hudo telesno poškodoval ali mu je nastala tako huda škoda na zdravju:

- da je zaradi tega v nevarnosti njegovo življenje,
- da je uničen ali trajno oslavljen kakšen organ ali del telesa,
- da je nevarnost, da bo poškodovani delavec nezmožen za svoje delo ali kakšno drugo delo ali zaradi poškodbe postal iznakažen.

Za te poškodbe se štejejo zlasti:

- težka poškodba centralnega ali perifernega živčnega sistema,
- pretres možganov,
- izguba ali trajna okvara vida,
- poškodbe hrbtenice,
- poškodba notranjih organov, prsnega koša ali trebuha,
- notranja krvavitev,
- prelom medenice, spodnjih in zgornjih okončin, ki lahko puščajo trajne posledice,
- serijski prelomi reber,
- raztrganina ali zmečkanina uda ali drugega dela telesa,
- prelom lobanjskega dna, obraznih kosti in čeljusti oziroma izguba več zob,
- globoka rana z okvaro mišic, tetiv, ožilja in živcev,
- opekline druge ali tretje stopnje,
- zmrzline druge ali tretje stopnje,
- poškodba oziroma okvara zdravlja, ki je nastopila kot posledica zastrupitve oziroma sevanja.

Prijava poškodbe pri delu

Delodajalec za vsako poškodbo pri delu izpolni obrazec ER -8 v štirih izvodih, rubriko »poročilo osebnega zdravnika« pa izpolni zdravnik. Za obravnavo poškodbe pri delu je zelo pomembna rubrika o raziskavi poškodbe pri delu. Delodajalec mora po 27. členu zakona o varnosti in zdravju pri delu inšpekciji dela takoj prijaviti vsako smrtno

poškodbo oziroma poškodbo, zaradi katere je delavec nezmožen za delo najmanj tri zaporedne delovne dni, kolektivno nezgodo, nevarni pojav ali ugotovljeno poklicno bolezen. O smrtni poškodbi pa mora takoj obvestiti tudi organ, pristojen za notranje zadeve.

Raziskava vzrokov poškodbe pri delu

Med nalogami iz 19. člena zakona o varnosti in zdravju pri delu, ki jih *strokovni delavec opravlja za delodajalca*, je tudi spremljanje stanja v zvezi s poškodbami pri delu in poklicnimi boleznimi ter boleznimi v zvezi z delom. Tako strokovni delavec odkriva vzroke poškodb pri delu in pripravlja poročila za delodajalca s predlogi ukrepov.

Raziskava vzrokov poškodbe pri delu obsega ugotavljanje dejstev oziroma okoliščin, zaradi katerih je prišlo do poškodbe pri delu, zbira podatke in ugotavlja splošno obstoječe stanje na kraju poškodbe pri delu, po potrebi skicira oziroma fotografira kraj nezgode in zavaruje dokaze.

Strokovni delavec pri raziskavi poškodbe pri delu pregleda dokumentacijo, predvsem:

- o izjavo o varnosti z ocenjevanjem tveganja in revizije ocenjevanja tveganja,

- o izjave o skladnosti in tehnično dokumentacijo (po predpisih za proizvode),
- o poročila in zapisnike o periodičnih preiskavah kemičnih, fizikalnih in bioloških škodljivosti v delovnem okolju,
- o poročila in zapisnike o periodičnih pregledih in preizkusih delovne opreme,
- o navodila za varno delo,
- o način in program teoretičnega in praktičnega usposabljanja delavcev za varno delo,
- o drugo potrebno dokumentacijo.

Zapisnik o raziskavi poškodbe pri delu je dokument, ki ga delodajalec potrebuje predvsem za izvedbo ustreznih ukrepov, da do podobnih dogodkov ne bi več prišlo. Vedno bolj pa zapisnik potrebuje čez določen čas, ko se sooča z različnimi zahtevki. Med temi so vsekakor v tem času aktualni regresni zahtevki, ki jih zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije pošilja delodajalcem.

Povrnitev škode

Na podlagi 86. do 92. člena zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, 20/2004) ima Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (Zavod) pravico zahtevati

povrnitev škode, ki je povzročena namenoma ali pa iz malomarnosti.

Zavod ima pravico zahtevati, da povzročeno škodo povrne delodajalec, če je bolezen, poškodba ali smrt zavarovane osebe posledica tega, ker niso bili izvedeni ustrezni higiensko-sanitarni, ukrepi varnosti pri delu ali drugi ukrepi, predpisani ali odredeni za varnost ljudi.

Zavod ima pravico zahtevati, da povzročeno škodo povrne delodajalec, tudi če nastane škoda zaradi tega, ker je bilo delovno razmerje sklenjeno brez predpisanega zdravstvenega pregleda z osebo, ki zdravstveno ni bila sposobna za opravljanje določenih del oziroma nalog, kar se je pozneje ugotovilo z zdravstvenim pregledom.

Zavod ima pravico zahtevati, da povzročeno škodo povrne delodajalec, če je škoda nastala zato, ker Zavod ni dobil podatkov ali je dobil neresnične podatke o dejstvih, od katerih je odvisna pravica do zdravstvenega zavarovanja.

Zavod ima pravico zahtevati, da povzročeno škodo povrne zavarovana oseba, ki je sama dolžna dajati *podatke o zdravstvenem zavarovanju*, če je škoda nastala zato, ker zavarovana oseba ni dala ali je dala neresnične podatke.

ZVD Zavod za varstvo pri delu d.d.
Chengdujska cesta 25
1000 Ljubljana

Nudimo vam **VARNOSTNE ZNAKE** v obliki nalepk in tabel:

- ✓ skladne z veljavno zakonodajo
- ✓ izdelane na kakovostnih materialih
- ✓ vsebine lahko izdelamo glede na potrebe naročnikov

Več informacij: Fani Avbelj, T 01 585 51 21, M 041 658 953, E fanci.avbelj@zvd.si

KATALOG VARNOSTNIH ZNAKOV
si lahko ogledate na: www.zvd.si

NOVO